

Finlands svenska hembygdsförbund

Årsberättelse för år 2020

Förord

2020 var ett annorlunda år – coronans år. Ett år som präglades av oro, förvirring, väntan, osäkerhet, ändrade planer och begränsningar.

Också Finlands svenska hembygdsförbund (FSH) och alla medlemsföreningar har givetvis drabbats. För FSH:s del påverkade regeringens restriktioner främst kurs- och seminarieverksamheten. Eftersom inga större samlingar tilläts måste de flesta inplanerade kurser och seminarier inhiberas.

Det visade sig också vara svårt att få deltagare till kurserna även om deltagarantalet hölls inom det tillåtna, detta p.g.a. coronarädsla. För att inte utsätta någon för risken att smittas av coronaviruset valde FSH att inhibera de flesta kurser och seminarier.

Vårstämman fick undantagsvis skjutas fram till hösten och kunde framgångsrikt hållas lördagen den 11 september på Stundars. Höststämman kunde också genomföras även om deltagarantalet var rätt lågt. Den hölls på Forum Marimum i Åbo lördagen den 14 november 2020.

Digihem har fortsatt att fungera som en funktion inom förbundets ordinarie verksamhet, med en IT-rådgivare på deltid. Katalogiseringsprogrammet Katalogen blev under verksamhetsåret klart för användning. När Katalogen har utvecklats har användarvänligheten stått i fokus.

Tidningen Hembygden påverkades inte nämnvärt av coronan. Den utkom fem gånger under året och fick ta emot många spontant inskickade redaktionella bidrag, trots att många hembygdsföreningars aktiviteter påverkats negativt av coronakrisen.

Under året påbörjades planeringen av en utbildning inom museisektorn – ett museiutbildningsprogram för frivilligarbetarna vid hembygdsmuseerna.

Förbundet fick fyra nya medlemsföreningar under året och har nu 117 medlemsföreningar och organisationer.

Styrelsen

Årsberättelse för år 2020

Administration

Styrelsen bestod under året av:

Holger Wester, ordförande, Jeppo

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Arne Tasa, Helsingfors

Lorenz Brunnsberg, Helsingfors

Raul Nyström, Sibbo

Christer Westerlund, Åbo

Gun Herranen, Åbo

Gunilla Örnell, Hitis

Göran Strömfors, Malax

Jens-Ole Hedman, Pedersöre

Suppleanter:

Kristine Rehnström, Helsingfors

Hans Lille, Helsingfors

Gun-Britt Husberg, Lapträsk

Kim Björklund, Karis

Bengt Selin, Åbo

Anne Bergström, Kimitoön

Eva-Marie Backnäs, Vasa

Tommy Olin, Pedersöre

Förbundets styrelse har under året sammanträtt tre gånger, 3 februari i G-18-huset och två gånger virtuellt, 17 september och 6 november. Tom Sandström har fungerat som förbundets verksamhetsledare, sekreterare och skattmästare samt som chefredaktör för tidningen Hembygden.

Basverksamheten

P.g.a. de av regeringen givna coronarestriktionerna, som inte tillät samlingar, måste största delen av verksamhetsårets kurser, seminarier och utbildningsdagar inhiberas. Endast den framskjutna vårstämman 11 september på Stundars, Korsholm och höststämman 14 november i Åbo kunde genomföras.

Fotoarkiveringskurser, föreningsdagar, IT-verkstäder, museiutbildningsdagar, byggnadsvårdsdagar fanns inplanerade under året men måste alla inhiberas p.g.a. regeringens restriktioner gällande samlingar. T.ex. måste det planerade seminariet i samarbete med Föreningen Gamla Stan i Ekenäs och byggnadsvårdsdagen i samarbete med Billnäs Byggnadsapotek framskjutas till år 2021.

Vårstämma och seminarium på Stundars 11.9.2020

Förbundets ordinarie vårstämman hölls p.g.a. rådande omständigheter med undantagslov först på hösten, närmare bestämt lördagen den 11 september på Stundars i Solf, Korsholm.

Omedelbart efter vårstämman arrangerades ett seminarium på samma plats.

IT-rådgivare *Susanne Lagus* presenterade katalogiseringsprogrammet *Katalogen* medan byggmästarna *Peter Båsk* och *Carl-Erik Forth* med hjälp av ett bildspel berättade om fukt- och mögelskador som kan uppstå på gamla hus och hur man kan förebygga och åtgärda dessa. Efter presentationen och diskussion kunde deltagarna under en rundvandring bland Stundars museistugor konkret se och höra om vilka åtgärder som vidtagits. Seminariet var uppskattat och deltagarantalet var 33.

Höststämma

Förbundets höststämma hölls lördagen den 14 november kl. 13.00 i Forum Marinums lokaler i Åbo. Holger Wester återvaldes som ordförande för förbundet.

Efter höststämman följde guidning i museet Forum Marinum, som beskriver sjöfartens och sjöstridskrafternas historia.

Efter kaffepausen redogjorde IT-rådgivare *Susanne Lagus* för det nya katalogiseringsprogrammet *Katalogen* och lokalhistorikern *Gustav Wickström* berättade med hjälp av bilder om spritsmugglingen

i Åbolands skärgård och presenterade sin nya bok *”Ett skepp kommer lastat”* som också kunde köpas på platsen. Deltagarantalet var 14 och påverkades märkbart av coronan.

Hembygdsdagar i Karleby

De tvåspråkiga hembygdsdagarna med Suomen Kotiseutuliitto (finskspråkiga hembygdsförbundet) som huvudarrangör skulle ursprungligen hållas 13-16 augusti 2020 i Karleby men flyttades p.g.a. coronaläget till 20-21 november. Temat var *”Perinne on voimaa - Tradition är styrka”*. Ca 100 personer deltog i arrangemanget, som framgångsrikt kunde genomföras med strikta coronaregler. Deltagarantalet var dock inte lika stort som det brukar vara.

Det var meningen att Finlands svenska hembygdsförbund (FSH) skulle arrangera ett svenskspråkigt seminarium i samband med hembygdsdagarna lördag 21 november. Vidtalade föreläsare var professor emeritus *Nils Erik Villstrand* (Möjliggörande historia – några exempel från Österbotten), fil.dr *Julia Dahlberg* (Finland och Österbotten – medborgerlighet och hembygd för tre generationer av släkten Donner) och stadsrådet *Bror Hagström* (Särdrag i bygdens dialekt). P.g.a. coronaläget kom det önskemål från fältet att seminariet skulle framskjutas till ett senare tillfälle då fler tycker sig ha möjlighet att delta. Förhoppningen är att seminariet med sitt ursprungliga tema och samma föreläsare skall kunna ordnas senare – då tillsammans med olika lokala aktörer.

Planering av museiutbildningsprojekt

Under år 2020 inleddes planeringen av ett museiutbildningsprojekt. Målet är att kunna erbjuda de frivilliga vid hembygdsmuseerna utbildning i form av kurser och seminarier som stöder deras arbete vid museerna t.ex. gällande byggnadsvård, försäkringskydd, föremålsvård, katalogisering, digitalisering, tillgänglighet och marknadsföring. För ändamålet skall en projektledare anställas, vilket kräver resurser. En förfrågan till Svenska kulturfonden gav positiv respons, d.v.s. fonden var intresserad av att föra en diskussion med FSH om möjligheterna att gå vidare i frågan. Styrelsen utsåg en arbetsgrupp som planerar och gör upp ett första utkast till projektplan under år 2021. Gruppen består av Jens-Ole Hedman (Österbotten), Anne Bergström (Åboland) och Andreas Koivisto (Nyland) samt verksamhetsledaren.

Digihem

Digihems arbetsgrupp har under år 2020 bestått av *Holger Wester* (ordförande), *Tom Sandström* (FSH:s verksamhetsledare), *Gun-Britt Husberg* (Kycklings, Lappträsk hembygdsförening), *Carl-Johan Lindén* (Sjundby traditionsförening), *Anne Bergström-Stenbäck* (Pargas hembygdsmuseum), *Susanne Lagus* (FSH/Digihem), *Ant Simons* (Webbhuset) och *Tove Ørsted* (Aaltouniversitetet, bildarkivarie) samt *Paul Nyqvist* som ersättare för Carl-Johan Lindén.

Arbetsgruppen har träffats två gånger under året: 25.2 i Helsingfors och 20.5 på distans via Zoom. I början av året fortsatte utvecklingsarbetet av Katalogen. Möten hölls både med Webbhuset och med arbetsgruppen.

Katalogen (version 1.0) var färdig att tas i bruk våren 2020 och Korsnäs hembygdsförening gjorde en testanvändning. På basen av de kommentarer vi fick gjordes ännu ändringar både i programmet och i manualen. Under året fick också de föreningar som hade Digirakiv sitt material överflyttat till Katalogen.

Av de planerade Museiutbildningsdagarna samt övriga fysiska infotillfällen, där Katalogen skulle presenteras, kunde endast två tillfällen hållas; den 11 september på Stundars i Solf och 14.11 på Forum Marinum i Åbo.

På grund av de restriktioner som fanns under hösten 2020, gav Digihem föreningarna möjlighet att få information och hjälp via zoom-möten. Under hösten hölls för föreningarna ett fysiskt möte och två distansmöten där Katalogen presenterades.

Under året har flera föreningar tagit kontakt och haft frågor om främst katalogisering, skötsel av samlingarna och skanning av fotografier.

I november köptes en skanner som kan lånas ut till föreningar i Vasa med omnejd.

Hembygden

Tidningen Hembygden utkom under året med fem nummer med en upplaga på närmare 11 000 ex. Tidningen sänds gratis till medlemsföreningarnas medlemshushåll, prenumeranter och olika organisationer.

Tidningen har under året tryckts på tryckeriet Arkmedia Ab där även ombrytningen har utförts. Hembygden har innehållit reportage, artiklar, fakta, information, personporträtt, notiser, bokrecensioner samt bok- och tidskriftspresentationer.

Redaktionen får ta emot ett stort antal bidrag som spontant skickas in av medlemsföreningarna. Innehållet har i allmänhet varit illustrerat med färgbilder. I samtliga nummer ingick korsord konstruerade av *Britt-Mari Andtfolk*. Hembygden har kunnat utges tack vare stöd av Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Tre Smeder, Emelie och Rudolf Gesellius stiftelse, William Thuringss stiftelse, läsarnas frivilliga bidrag och genom annonsintäkter. Annonsförsäljningen har skötts av *Bo Gerkman/Tilinurkka*. Annonsvolymen har tyvärr varit ganska knapphändig.

Tidningen har efter att den omändrades från tabloid- till A4-format fått mycket god respons.

Bokmässor

P.g.a. pandemin hölls varken Österbottens stormässa eller Bokmässan i Helsingfors år 2020.

Kulturesor

Den planerade resan till Höga Kusten med Hangö Trafik - Friman Resor Ab som teknisk researrangör kunde inte genomföras.

Webbhuset och föreningarnas hemsidor

År 2006 ingicks ett avtal med Webbhuset (tidigare Kulturhuset Ab) enligt vilket de finlandssvenska hembygdsföreningarna som är medlemmar i Hembygdsförbundet kostnadsfritt får publicera sig på Internet på Webbhusets server.

De flesta medlemsföreningar har utnyttjat möjligheten att publicera sig på Internet men ännu finns det föreningar som inte har en hemsida. En strävan har varit och är fortfarande att samtliga medlemsföreningar skall finnas på Internet. Hembygdsförbundet erhåller för detta arrangemang stöd från Svenska kulturfonden. Kriterierna för erhållande av understödet har ändrats så, att stöd utbetalas på basis av vilka program respektive förening önskar utnyttja.

Medlemskap

Hembygdsförbundet tillämpar två slag av medlemskategorier: ordinarie medlemskap och samverkande medlemskap. Dessutom bildar kommunerna en tredje kategori.

Medlemsavgiften för kommuner var 100 euro, för ordinarie medlemmar 85 euro och för samverkande medlemmar 40 euro. Ordinarie medlemmar har rösträtt vid förbundets möten, medan samverkande medlemmar inte har rösträtt men dock närvaro- och yttranderätt.

Bägge medlemskategorierna berättigar till s.k. gratis hemsida via Webbhuset och kommer även i åtnjutande av andra förmåner såsom Hembygden skickad till föreningens medlemshushåll samt får ta del av Digihems tjänster.

För närvarande har förbundet 24 ordinarie medlemmar och 89 samverkande medlemmar. Därtill har förbundet fyra kommuner som medlemmar. Totalt 117 medlemmar. Under år 2020 fick förbundet fyra nya medlemsföreningar.

Ordinarie medlemmar:

Ebba Brahesamfundet, Jakobstad
Esbo hembygdsförening
Esse hembygdssällskap
Ingå musei- och hembygdsförening
Jeppo hembygdsförening
Karis hembygdsförening (ordinarie medl. 2016, tidigare samverkande)
Karlebynejdens hembygdsförening i Vasa
Korpo hembygdsförening
Kronoby hembygdsförening
Kvevlax hembygdsförening (2016)
Larsmo hembygdsförening
Lojosamfundet
Nagu hembygdsförening

Nykarleby-Oravais hembygdsförening i Vasa
Nylands svenska hembygds- och museiförbund
Närpes hembygdsförening
Raseborgs Gille
Sagalundgillet
Stundars, Korsholm
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/Kultur Österbotten
Svenska Österbottens hembygds- och museiförbund
Turkuseura-Åbosamfundet
Vörå museiförening
Öja hembygdsförening

24 ordinarie medlemmar

Samverkande medlemmar:

Bennäs byaråd
Bergö fornminnesförening
Bertby ungdoms- och hembygdsförening
Björkö fornminnesförening
Borgånejdens släkt- och bygdeforskare
Brobyggarna, Sjundeå
Byagårdsföreningen i Toby (2019)
Degerby byaråd
Dragsfjärds hembygdsförening
Dånö museiförening, Åland (2017)
Ekenäs skärgårds hembygdsförening (2017)
Fagerbacka fåbodställe, Purmo
Fiskars hembygdsförening
Forsby-Ytterjeppo hembygdsförening
Föreningen Brage i Vasa
Föreningen Gamla stan i Ekenäs (2020)
Föreningen Korsnäs Mine Center
Föreningen Nanoq, Jakobstad
Föreningen Prästgårdsmuseet i Korsnäs
Föreningen Vi Neristassbor, Karleby
Gamla Närpes socken
Gardberg Center, Raseborg
Gerby-Vestervik hembygdsförening
Helsingfors släktforskare (2020)
Hembygdens vänner i Sjundeå
Hembygdsföreningen Framstegsvännerna i Lotlax
Hembygdsföreningen Hangögillet i Helsingfors
Hembygdsgruppen i Katternö
Hopenback-Lekstrand fornminnesförening
Houtskärs kulturgille
Högsåra byalag (2017)
Jakobstad-Pedersörenejdens hembygdsförening i Vasa
Jakobstads släkt- och bygdeforskare (2019)

Karleby hembygdsförening
Karlebynejdens bygde- och släktforskare
Kaskö hembygds- och museiförening
Kimitonejdens hembygdsförening i Helsingfors
Korsnäs hembygdsförening
Kortjärvi byagårdsförening (2017)
Koskö hembygdsförening
Kovjoki hembygds- och museiförening
Kristinasällskapet
Kyrksläatts hembygdsförening
Kårböle Gille
Kökars hembygdsförening, Åland
Lapträsk hembygdsförening
Liljendal hembygdsförening
Malax museiförening
Maxmo hembygdsförening
Munsala hembygdsförening
Nedervetil hembygdsförening
Nordanå byagårdsförening
Nykarlebynejdens släkt- och bygdeforskare
Nötö hembygdsförening (2017)
Oravais hembygdsförening (2017)
Oravais historiska förening (2019)
Pargas hembygdsförening
Pargas släktforskare
Pedersörenejdens hembygdssällskap
Pellinge hembygdsförening
Petalax hembygdsförening
Pojo hembygdsförening
Pörtom hembygdsförening
Raseborgs släkt- och bygdeforskare
Replot museiförening (2016)
Replot skärgårds hembygdsförening
Sibbo hembygdsförening

Sjundby traditionsförening
Snappertuna fornminnesförening
Sundom bygdeförening, Vasa
Sundom lokal-TV (2019)
Svenska odlingens vänner i Helsinge (2020)
Svensk förening i Åggelby
Söderfjärdens hembygdsförening
Terjärv hembygdsförening
Tvärminne ungdoms- och hembygdsförening
Vandasällskapet (2017)
Valsbergs hembygdsförening (2016)

89 samverkande medlemmar

Kommunmedlemmar:

Karleby
Nykarleby
Närpes
Raseborg

4 kommuner

Totalt 117 medlemsorganisationer.

Vasanejdens släkt- och bygdeforskare
Vassor bys samfällighet (2020)
Västerhankmo hembygdsförening (2016)
Utö hembygdsförening (2019)
Yttermarkgillet (2016)
Ålandsforskarna (2016)
Ålands vänner i Helsingfors (2016)
Österbottniska fornforskningssällskapet (2016)
Österö-Västerö byaförening, Vörå (2016)
Övermark hembygdsförening
Överpurmo hembygdsförening

FSH:s medlemskap

Finlands svenska hembygdsförbund är medlem i Nordiska hembygdsförbundet, Föreningen Pohjola-Norden, Förbundsarenan (tidigare Svenska studieförbundet) samt ständig medlem i Svenska Folkskolans vänner.

Hedersordförande och hedersmedlemmar

Brage Råfsbäck är förbundets hedersordförande.

Förbundet har tre hedersmedlemmar: *Margareta Segersven*, *Sjundeå*, *Erik Hannula*, *Larsmo* och *Li Näse*, *Kimitoön*.

Kontaktverksamhet

Finlands svenska hembygdsförbund har under året upprätthållit kontakter med sina medlemsorganisationer och de lokala hembygdsföreningarna. Föreningarna har fått information om verksamheten genom tidningen Hembygden, cirkulär, annonser och notiser i dagspressen samt e-postmeddelanden.

Förbundet har upprätthållit kontakt med Suomen Kotiseutuliitto (finska hembygdsförbundet), Sveriges hembygdsförbund, Svenska litteratursällskapet i Finland, Förbundsarenan (tidigare Svenska studieförbundet), Svenska folkskolans vänner, Svenska kulturfonden och Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/KulturÖsterbotten.

Som ordförande för Nordiska hembygdsförbundet (NHF), vars verksamhet ligger på is, har *Kaj Irjala*, *Kristinestad*, verkat. *Peter Sjöstrand* har varit medlem av NHF:s styrelse och *Tom Sandström* sekreterare utanför styrelsen.

P.g.a. coronakrisen kunde det planerade projektet "Hembygdsdagar i Umeå" med Västerbottens hembygdsförbund inte genomföras.

Förbundets förtjänsttecken

Hembygdsmedaljen

Hembygdsmedaljen i silver är förbundets högsta utmärkelse och utdelas sparsamt och endast till personer som t.ex. fungerat många år som ordförande för en hembygdsförening eller i övrigt gjort en synnerligen betydande insats för det finlandssvenska hembygdsarbetet. Med medaljen följer ett diplom. FSH:s styrelse beslutar om utdelning av medaljen. På medaljen finns förbundets logo, ankarjärnet, och devisen "Förankrad i Hembygden". Till medaljen hör ett band i blått och vitt. Medaljen har designats av heraldiker *Anders Segersven* i Sjundeå och kostar 100 euro/st.

Förtjänstplaketten

Förtjänstplaketten kan på basis av ansökan beviljas personer som på ett mycket aktivt sätt arbetat för den finlandssvenska hembygdsrörelsen. Även förtjänstplaketten beviljas av FSH:s styrelse. Priset är 75 euro/st.

Förtjänsttecknet

Förbundets förtjänsttecken i silver instiftades år 2005. Tecknet kan beviljas av ordföranden eller verksamhetsledaren under hela året. Förtjänsttecknet kan tilldelas personer som har utfört en aktiv insats inom det finlandssvenska hembygdsarbetet. Priset för ett förtjänsttecken är 25 euro.

Följande personer har erhållit utmärkelser 2020:

Hembygdsmedaljen i silver:

Börje Forsberg, Kyrklätts hembygdsförening, 10.12.2019 (delades ut 2020)

Rainer Fleen, Munsala hembygdsförening, 20.2.2020

Fjalar Åkerblom, Öja hembygdsförening, 22.3.2020

Carl-Johan Lindén, Sjunby traditionsförening, 20.9.2020

Gustav Smulter, Malax museiförening, 25.11.2020

Förtjänsttecknet i silver:

Paul Boström, Leif Moring och Bjarne Johansson, Kyrklätts hembygdsförening, 10.12.2019, delades ut 2020

Alice Holmsten, Liljendals hembygdsförening, 17.10.2020

Fredrika Henriksson, Sagalund, 2.11.2020

Bengt Ahlskog och Stefan Barkar, Forsby hembygdsförening, 6.11.2020

Bianca Norrman, Susanne Lindblom, Kirsi Niukko och Sonja Svahnström, Nagu hembygdsförening, 21.11.2020

Ekonomiska understöd

Förbundet erhöll under året bidrag och understöd från följande institutioner och stiftelser:

Undervisnings- och kulturministeriet 65 000 €, statsunderstöd för verksamheten

Svenska kulturfonden 49 000 €, verksamheten och Digihem, bl.a. förbundswebbpaket

Stiftelsen Tre smeder i Helsingfors 5 000 €, Hembygden

Föreningen Konstsamfundet 2 000 €, Hembygden

William Thuringss stiftelse 5 000 €, Hembygden

Emelie och Rudolf Gesellius stiftelse 2 000 €, Hembygden

Finlands svenska hembygdsförbund framför ett varmt tack till alla bidragsgivare.

Kansli och personal

Förbundets kansli finns i Svenska folkskolans vänners lokaliteter i Helsingfors vid Annegatan 12.

Tom Sandström har fungerat som verksamhetsledare och chefredaktör för tidningen Hembygden.

Susanne Lagus har fungerat som rådgivare på deltid inom funktionen Digihem.